

БОЛОВСРОЛЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Боловсролын тухай хуулийг шинэчлэн найруулах хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судалсны үндсэн дээр Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.2 дахь заалтын дагуу энэхүү үзэл баримтлалыг боловсруулав.

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Өнөөдөр Монгол Улс оюуны чадавхаараа дэлхийд эхний 10 орны тоонд орж байгаа хэдий ч Хүний хөгжлийн индексээр 189 орноос 92-т, Боловсролын индексээрээ 189 орноос 103-т, Өрсөлдөх чадварын индексээрээ 141 орноос 102-т, Оюуны чадавхаа хэрэглэх үр чадвараар 49-д, мэдлэг чадвараа хөгжүүлэх үзүүлэлтээр 59-д орж байна. 2018 онд хийгдсэн “Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгаа”-ны үр дүнгээс харахад 7-14 насны хүүхдийн сурч чадах үндсэн суурь чадвар болсон унших чадвар 61.6 хувь, энгийн аргын тоо бодох чадвар 51.5 хувь байгаа зэрэг нь боловсролын чанар, үр дүнд чиглэсэн эрх зүйн шинэчлэл хийх практик хэрэгцээг илтгэж байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор “Алсын хараа- 2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого батлагдаж, хүний хөгжил төвтэй хөгжлийн бодлого хэрэгжиж эхэлсэн. Уг бодлогын үргэлжлэл болох Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл” болон 2020 оны 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-т “Хүн бүрд чанартай боловсрол эзэмших тэгш боломж бүрдүүлж, боловсролыг хувь хүний хөгжил, гэр бүлийн амьдралын баталгаа, улс орны хөгжлийн суурь болгон насан туршийн суралцахуйн тогтолцоог бэхжүүлэх” зорилтыг тус тус дэвшүүлсэн. Улс орны хөгжил дэвшлийн урт хугацааны эдгээр зорилтыг хангахад тулгуур болох боловсролын салбарын эрх зүйн зохицуулалт, түүнийг хэрэгжүүлж буй хууль тогтоомж хангалтгүй байгаа тул энэхүү шинэчилсэн найруулгыг боловсруулах эрх зүйн үндсийг бүрдүүлсэн. Үүнд:

Хүн бүрийн насан туршдаа, чанартай, хүртээмжтэй боловсрол эзэмших эрхийг хангах асуудал дэлхийн улс орнуудын тулгамдсан асуудлын нэг юм. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн 70 дугаар чуулганаар дэлхий нийтийн ирэх 15 жилийн хөгжлийн зорилтыг тодорхойлсон “Эх дэлхийгээ эрс шинэчилье-Тогтвортой хөгжлийн зорилго 2030” хөтөлбөрийг баталсан. Энэхүү хөтөлбөрөөр 2030 он гэхэд боловсролын бүх түвшинд тэгш хамруулсан чанартай боловсрол олгох, бүх нийтийн насан туршдаа суралцах боломжийг дэмжих зорилгыг боловсролын салбарт дэвшүүлсэн.

Боловсролын салбарт 2006-2019 онд авч хэрэгжүүлсэн бодлого, үйл ажиллагааны үр дүнд хийсэн “Монгол Улсын Боловсролын бодлогын тойм

шинжилгээ¹”, “Боловсролын тухай хууль тогтоомжийн харьцуулсан судалгаа²” зэрэг нь хуулийн төслийг боловсруулах судалгаа, шинжилгээний үндэслэл болсон юм. Судалгааны дүгнэлтээс үзэхэд бүх шатны боловсролын зорилгыг дэлхийн болон улс, орны хөгжлийн шинэ хэрэгцээ шаардлага, чиг хандлагад нийцүүлэх, албан, албан бус боловсролын тогтолцоонд шинэчлэл хийх, боловсролын байгууллагын бүтэц, байршил, хэв шинжийг оновчтой болгох, үр ашгийг сайжруулах, боловсролын салбар дахь тэгш бус байдлыг арилгах, сургалтын чанар, үр ашгийг сайжруулах бодит хэрэгцээ шаардлага үүсээд байна.

Түүнчлэн боловсролын хөгжлийн олон улсын чиг хандлага, өөрийн улсын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлттэй уялдуулан боловсролын зорилгыг шинэчлэх, хувьсан өөрчлөгдөж байгаа дэлхий ертөнцөд шинээр бий болж буй өргөн боломж, түүний дотор технологийн дэвшлийг ашиглан боловсрол эзэмших арга хэлбэрийг уян хатан, эрчимтэй болгохын хамт сургалтын хөтөлбөрийг залгамж холбоотой, тогтвортой байх нөхцөлийг хангах, үнэлгээний тогтолцоог сайжруулах, багш бэлтгэх, мэргэжил дээшлүүлэх сургалтыг чанаржуулах, сургуулийн хэв шинж, бүтэц, байршлыг оновчтой болгох эрх зүйн орчныг оновчтой болгох шаардлага байна.

Бүх шатны боловсролын сургалтын хөтөлбөрт тусгах агуулгыг хуульчилсан салбарын бус 17 хуулийн 20 заалт байна. Энэ нь хичээл, судлагдахууны тоо болон багш, суралцагчийн ачааллыг нэмэгдүүлэх болон сургалтын хөтөлбөрийн тохирц, нийцлийг хангахгүйгээр богино хугацаанд хийж ирсэн гэж ЮНЕСКО-оос 2019 онд хийсэн Монгол Улсын Боловсролын бодлогын тойм шинжилгээний тайланд дурдсан байна. Уг байдал нь сургалтын хөтөлбөрийн тогтворгүй байдлыг үүсгэж байна.

Боловсрол эзэмших хэлбэр /танхимын, зайн, онлайн болон цахим сургалт, хосолсон сургалт/-ийг тодорхой, нарийвчлан зохицуулж, иргэн бүрт насан туршдаа суралцах боломжийг дэмжих эрх зүйн орчныг бий болгох хэрэгцээ шаардлагатай байна.

Боловсрол эзэмшихэд тэгш хамруулах, суралцагч бүрийн авьяас билгийг эртнээс нээн хөгжүүлэх, ажил мэргэжил сонгох, мэргэжил шинэчлэх, насан туршдаа тасралтгүй суралцахад нь чиг зорилготой туслан дэмжихэд Улсын Их Хурал, Засгийн газар, боловсролын сургалтын байгууллага, мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод, байгууллага аж ахуйн нэгжийн үүрэг оролцоог зохистой, уялдаа холбоотой болгох: Ерөнхий боловсролын сургуулийн суралцагчдын сурлагын ахиц, амжилтын талаарх өөрийн болон хөндлөнгийн үнэлгээний дүн өөр хоорондоо зөрүүтэй, хот, хөдөөд сургалтын чанар харилцан адилгүй байгаа нь сурлагын ахиц, амжилтыг тодорхой давтамжтайгаар хөндлөнгөөс үнэлэх үнэлгээний тогтолцоог бүх шатны сургуульд нэвтрүүлэх шаардлагатайг харуулж байна.

Багшийн мэргэшил, ажиллах нөхцөл, хөдөлмөрийн үнэлэмжийг эрс сайжруулах цогц механизм бүрдүүлэх замаар мэргэжлийн нэр хүнд, нийгмийн үнэлгээг дээшлүүлэх: Цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн багшийн ажлыг үнэлгээ, цалин хөлсийг хөдөлмөрийн бүтээмж, ажлын гүйцэтгэл, үр дүнтэй уялдуулснаар нийгэм дэх нэр хүнд, үнэлэмжийг нэмэгдүүлэх, багш

¹Монгол Улсын боловсролын асуудал-Боловсролын бодлогын тойм шинжилгээ /дүгнэлт хэсэг/

² Боловсролын тухай хуулийн тогтоомжийн харьцуулсан судалгааг Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Финлянд Улс, Оросын Холбооны Улс, Сингапур, Швед, Канад улсуудын боловсролын эрх зүйн харьцуулсан судалгаа, шинжилгээ-зөвлөмж /Кэичи Огава, У.Туяа, П.Амаржаргал/ /зөвлөмж хэсэг/

бэлтгэх үндэсний тогтолцоог бий болгох, чадавхжуулах, сургалтын чанар, үнэлгээ, үр дүнг сайжруулах, чанартай багш бэлтгэх хэрэгцээ шаардлага байна.

Мөн байгалийн болон давагдашгүй хүчин зүйлийн үед сургалтын үйл ажиллагааг танхимын бус хэлбэрээр хэрхэн зохион байгуулах, сургалтыг зөвхөн танхимаар зохион байгуулж ирсэн уламжлалт хандлагад өөрчлөлт оруулж, сургалтыг олон хувилбараар зохион байгуулах эрх зүйн орчныг бий болгох хэрэгцээ шаардлага үүсээд байна.

Боловсролын байгууллага бие даан, бүтээлчээр ажиллах эрх мэдлийг өргөжүүлэхийн хамт үйл ажиллагааныхаа үр дүнг хариуцах хариуцлагыг дээшлүүлж, мэргэжлийн болон хэрэглэгчийн хяналт, сонирхлын бүлгүүдийн хамтын ажиллагааг үр нөлөөтэй болгох: Боловсролын үйл ажиллагаа эрхэлж буй ашгийн болон ашгийн бус боловсролын байгууллагын эрх зүйн орчныг холбогдох хууль тогтоомжтой уялдуулан сайжруулах шаардлага үүсээд байна.

Боловсролын санхүүжилтийн өнөөгийн тогтолцоо нь хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарсан, боловсролын чанар, гүйцэтгэл, үр дүнтэй уялдаа холбоогүй, нэг хүүхдийг сургаж буй бодит өртөг, зардал ялгаа ихтэй, сургалтын хөтөлбөр болон боловсролын стандартыг хангах, сургалтын байгууллага төсөв, санхүүжилтээ үр ашигтай захиран зарцуулах идэвх, санаачилгыг урамшуулдаггүй зэрэг сул талтай байна.

Боловсролын сургалтын байгууллагын хэв шинж, нэр томъёог шинэчлэх, суралцагчдын элсэлт, төгсөлт, гадаад улсад боловсрол эзэмшсэн иргэний боловсролын баримт бичиг болон олон улсад нийтлэг хүлээн зөвшөөрөгддөг ерөнхий боловсролын хөтөлбөрийн шалгалтын үнэлгээ (SAT, A/AS level IGCSE, IB, TOFEL, IELTS гэх мэт)-г Монгол Улсын их, дээд сургуулийн элсэлтийн шалгалттай дүйцүүлэх шаардлагатай байна.

Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын статус, хэв шинж, бүтэц, засаглалын тогтолцоо, хөтөлбөрт тавигдах шаардлага, санхүүжилтийн хэлбэрийг үр ашигтай, оновчтой болгох хэрэгцээ байна.

Шинжлэх ухаан, дээд боловсролын уялдааг өргөжүүлэх судалгаа, их сургуулийн шинжлэх ухааныг бэхжүүлэн хөгжүүлэх эрх зүйн орчныг бий болгох шаардлагатай байна.

Үндсэн хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн дагуу хийгдэж буй хууль эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль зэрэг холбогдох хууль тогтоомжуудын хэрэгжилтийг хангахтай холбогдуулан Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга нь төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хувьд тухайн орон нутгийн өмчит, салбарын харьяа байгууллагын тухайн байгууллагын үл хөдлөх болон үндсэн хөрөнгийн ашиглалт, хамгаалалт, засвар, үйлчилгээтэй холбоотой зардлыг хариуцдаг байх зохицуулалтыг хийх шаардлага бий болоод байна.

Иймд Монгол Улсын хөгжлийн урт болон дунд хугацааны бодлогын баримт бичигт туссан зорилтыг биелүүлэх, боловсролын салбарыг орчин үеийн чиг хандлагад тулгуурлан хөгжүүлэх, боловсролын харилцаанд оролцогчдын эрх, үүрэг, хариуцлагыг шинээр тодорхойлох, сургалтын чанар, агуулгыг хүний хөгжил, улс орны хөгжлийн ирээдүй, өрсөлдөх чадвар, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт хэрэгцээ, цаашдын төлөв байдалд нийцүүлэх хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох зайлшгүй шаардлага үүссэн гэж үзэж байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ:

Хуулийн төслийг боловсролын талаар төрөөс баримтлах бодлого, хөгжлийн зорилт, зарчим, удирдлага, зохион байгуулалт, иргэн насан туршдаа тэгш хүртээмжтэй, чанартай боловсрол эзэмшихтэй холбоотой харилцааг өөрийн орны болон дэлхий нийтийн хөгжлийн шаардлагад нийцүүлэх зорилгыг удирдлага болгон боловсруулна.

Хуулийн төсөл нь 8 бүлэгтэй бөгөөд уг хуулиар зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээг дараах байдлаар тусгана.

Нэгдүгээр бүлэг.Нийтлэг үндэслэлийн хүрээнд:

Боловсролын зорилго, зорилт, зарчим, тогтолцоо, иргэн боловсрол эзэмших арга, хэлбэр, эрх, үүргийг тусгана.

Боловсролын тогтолцоог албан, албан бус боловсрол болон амьдралын орчинд суралцах тогтолцооноос бүрдэхээр зохицуулах бөгөөд албан болон албан бус боловсролын суралцахуйн үр дүнг мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтэцтэй нийцүүлэн хүлээн зөвшөөрч, баталгаажуулах институцийг бүрдүүлнэ.

Мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтцийг хуульд иргэний эзэмшсэн мэдлэг, чадвар, төлөвшлийг ангилан төрөлжүүлэх, түвшнээр нь эрэмбэлэх, хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах үйл ажиллагааны нэгдэл байхаар тусгана.

Боловсролын харилцаанд оролцогчдын эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгоно.

Багш бэлтгэх, хөгжүүлэх үндэсний тогтолцоог бий болгож, чадвартай багшийг чанартай хөтөлбөрөөр бэлдэж, боловсролын сургалтын байгууллагын удирдлага, багшлах хүний нөөцийн мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг хангах, багшийн мэргэжлийн түвшин, ур чадварыг үнэлэх ажлыг зохион байгуулдаг байх зохицуулалтыг тусгана.

Иргэдийн боловсрол эзэмших арга, хэлбэрийг нээлттэй, уян хатан, технологийн дэвшилд тулгуурласан байх зохицуулалтыг хийнэ.

Хоёрдугаар бүлэг.Боловсролын агуулга, сургалтын хөтөлбөр, стандартын хүрээнд:

Бүх шатны боловсролын агуулга, сургалтын хөтөлбөрийг зөвхөн боловсролын хуулиар зохицуулж, Монгол Улсын боловсролын бодлогын нэгдмэл байдлыг хангана.

Боловсролын агуулга мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтцэд нийцсэн байна.

Боловсролын агуулга, сургалтын хөтөлбөр, орчны стандартыг судалгаа болон үнэлгээний үндсэн дээр тогтвортой мөрдөх зарчим баримтлан хэрэгжилтийг хангах зохицуулалтыг тусгана.

Монголын түүх, монгол хэл, бичиг, үндэсний уламжлал, соёл, эх оронч сэтгэлгээг боловсролын агуулга, хөтөлбөрийн уялдаа холбоог хангах замаар интеграцчилж, заавал хэрэгжүүлэхээр тусгах, боловсролын бүх түвшинд эзэмшүүлэхээр хуульчилна.

Суралцагчдыг иргэний ёс зүй, эрх зүйн болон эрүүл мэндийн боловсролыг дэмжих, аливаа гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор, суралцагчдын нас, сэтгэхүй, хөгжлийн байдалд тохирсон боловсролын хөтөлбөр, агуулгын уялдаа холбоог цэгцтэй, боловсронгуй болгож, боловсролын бүх түвшний хөтөлбөрт тусгана.

Гуравдугаар бүлэг.Боловсролын байгууллага, тэдгээрийн бүтэц, чиг үүргийн хүрээнд:

Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсрол, мэргэжлийн боловсрол, дээд боловсролын сургалтын байгууллагын ангилал, хэв шинжийг олон улсын жишигт нийцүүлэн оновчтой тогтооно.

Бүх шатны боловсролын чанарын баталгаажуулалт нь байгууллагын сургалт, судалгааны үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн болон чанарын удирдлагыг сайжруулахад чиглэж, нээлттэй, бүх оролцогч талыг хамарсан тасралтгүй үйл ажиллагаа бүхий тогтолцоо бүрдүүлнэ. Боловсролын магадлан итгэмжлэх үйл ажиллагааг олон улсын жишигт нийцүүлж, төрөөс хараат бус, мэргэжлийн, олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц болгох зохицуулалт оруулна.

Судалгааны их сургууль, их сургууль, дээд сургууль, коллежийн болон их сургуулийн эмнэлэг, консерваторын статус, чиг үүргийг оновчтой тодорхойлно.

Бүх шатны боловсролын сургалтын байгууллагын сургалт эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах, хүчингүй болгох зохицуулалтыг цахим хэлбэрт шилжүүлж, нээлттэй, ил тод, шударга, хүнд сурталгүй эрх зүйн орчныг бий болгоно.

Боловсролын эрдэм шинжилгээ, сургалт, судалгааны байгууллагын чиг үүрэгт өөрчлөлт оруулна.

Дөрөвдүгээр бүлэг буюу Боловсролын удирдлагын тогтолцоо, тэдгээрийн эрх хэмжээ, гүйцэтгэх чиг үүргийн хүрээнд:

Боловсролын сургалтын байгууллагын засаглалыг бие даалгах, удирдах албан тушаалд томилогдох шалгуурт мэргэшсэн, мерит зарчмыг баримтлан, эрх, үүргийг нарийвчлан тусгана.

Боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын харьяа байгууллага болон аймаг, нийслэл, дүүргийн боловсролын газар, хэлтсийн ажлын чиг үүрэг, зохион байгуулалтын хэлбэрийг оновчтой болгож өөрчилнө.

Орон нутгийн засаг захиргаа нь өөрийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа сургалтын байгууллагын үйлчилгээний чанарыг Засгийн газрын өмнө бүрэн хариуцах, иргэд олон нийтийн өмнө үүрэг, хариуцлага хүлээдэг байхаар хуульчилна.

Тавдугаар бүлэг.Боловсролын эдийн засаг, санхүүжилтийн хүрээнд:

Боловсролын санхүүжилт нь боловсролын зорилго, стандартын хэрэгжилтийг хангах суурь нөхцөлийг бүрдүүлж боловсролын үйлчилгээний гүйцэтгэл, чанар, үр дүнд чиглэсэн байх бөгөөд хүн бүрд тэгш боломж бүрдүүлэх, насан туршийн суралцахуйг дэмжих, сургалтын байгууллага нь төсөв, санхүүгийн хувьд бие даан шийдвэр гаргах эрх мэдлийг зохистой түвшинд бий болгох, үйл ажиллагааны үр ашгийг нэмэгдүүлэх зорилтуудыг хангадаг байх эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгоно.

Тухайлбал, цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулиуд суурь болон хувьсах зардал, үр дүнд чиглэсэн нэмэлт санхүүжилтийн зарчимд шилжүүлж, ялгаатай хэрэгцээ бүхий суралцагчид нэг хүүхдэд ногдох хувьсах зардлын дэмжлэгийг төрөөс үзүүлдэг байхаар зохицуулна.

Төрөөс боловсролын хүртээмж, суралцах тэгш нөхцөлийг бүрдүүлэх, шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын хэрэгцээг улсын болон орон нутгийн төсөвт ирэх ачааллыг бууруулж, үе шаттай шийдвэрлэх зорилгоор (i) төрийн өмчийн цэцэрлэг, сургуулийн тоног, төхөөрөмжийн хангамж хүрэлцээгүй сургалтын байгууллагад богино, дунд хугацаанд сургалтын орчны стандартыг хангах зорилгоор хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр лизинг болон түрээсийн зориулалтаар тоног

төхөөрөмж, тавилга хэрэгсэл худалдан авах бол, (ii) суралцах эрх нь зөрчигдөх эрсдэлтэй, хүн амын нягтаршил ихтэй, хамран сургах тойргийн ачаалал өндөр, 2 ба түүнээс дээш ээлжээр хичээллэх нөхцөлд хүрсэн байршилд хувийн хөрөнгө оруулалтаар ерөнхий боловсролын сургуулийн зориулалтаар барилга, байгууламж барьж, хамран сургах тойргийн суралцагчид үнэ төлбөргүй сургалтын үйл ажиллагаа тасралтгүй явуулах бол анхны хөрөнгө оруулалттай дүйцэх хэмжээний хөрөнгийг ашиглалтын хугацаанд нөхөх нөхцөлтэйгөөр жил бүр төсөв, санхүүгийн шударга, зохистой дэмжлэг үзүүлж болох эрх зүйн зохицуулалтыг бүрдүүлнэ.

Боловсролын зээлийн санг Засгийн газраас тогтоосон тэргүүлэх чиглэлийн мэргэжлийн хөтөлбөрт элсэгчид, их сургууль, дээд сургууль, коллежийн тэргүүлэх мэргэжлийн чиглэлээр ахисан шатны суралцагчдын сурлагын амжилт, судалгааны ажлын чанартай уялдуулан шаардлага хангасан тохиолдолд сургалтын тэтгэлэг, тусламж, зээл олгох, төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, оюутны болон багшийн хөгжлийг дэмжих хэлбэрээр өөрчлөн зохион байгуулна.

Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хувьд тухайн орон нутгийн өмчит боловсролын салбарын байгууллагын байр ашиглалт, тоног төхөөрөмж, их засварын зардлыг хариуцаж байхаар хуульд тусгана.

Цаашид нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн болон өрхийн орлогын дундаж түвшний өсөлт, амьжиргааны баталгаажих түвшин зэрэг нийгэм, эдийн засгийн суурь үзүүлэлтийг харгалзан цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн нэг суралцагчид ногдох хичээл, сургалтын хэрэглэгдэхүүн, хүүхдийн хоолтой холбоотой зарим шууд зардлын зохистой хэсгийг үе шаттайгаар эцэг эх, асран хамгаалагч нь хамтран хариуцах эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгоно.

Багшийн нийгмийн баталгааг тэтгэвэрт гарсны дараа хангах зорилготой одоо олгож буй зарим мөнгөн тэтгэмжийг багшаар ажиллаж байх хугацаандаа жил бүр үе шаттайгаар хуримтлуулж, багшаар ажиллаж байх хугацаандаа орон сууц, нийгмийн асуудлаа шийдвэрлэхэд санхүүгийн нэмэлт баталгаа, ирээдүйд тэтгэвэрт гарахад нэмэлт орлогын эх үүсвэр болгон өөрчлөх, үүнтэй холбоотой шаардлагатай эрх зүйн харилцааг судалж, төсөлд тусгана.

Зургаадугаар бүлэг.Боловсролын харилцаанд оролцогчдын нийтлэг эрх, үүрэг, хариуцлагын хүрээнд:

Боловсролын харилцаанд оролцогч бүрийн эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхойлно.

Боловсролын харилцаанд багш, суралцагч, эцэг, эх, асран хамгаалагчдаас гадна төрийн байгууллага, төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн нийгэмлэг, холбоод болон иргэн оролцох тэгш боломжийг бүрдүүлж, тэдгээрийн оролцоог хангах зохицуулалтыг тусгана.

Ялгаатай хэрэгцээ бүхий суралцагчийн сурч боловсрох эрхийг тэгш хангах, хүүхэд хаана амьдарч байгаагаас үл хамаарч боловсролын үйлчилгээ авах, адил, тэгш нөхцөл боломж бүрдүүлэх тогтолцоог бий болгоно.

Долоодугаар бүлэг.Боловсролын цахим шилжилтийн хүрээнд

Монгол Улсын дунд урт хугацааны бодлогын барим бичиг болон “Е-Монгол”, “Цахим засаглал үндэсний хөтөлбөр”-ийн хүрээнд Мэдээлэл харилцаа холбооны технологийг боловсролд ашиглах алсын харааг тодорхойлж, боловсролын салбарын бодлого, үндэсний Мэдээлэл харилцаа холбооны технологийн бодлогын зорилтуудтай нийцүүлэх шаардлагатай байна.

Тэгш боломжтой, насан туршдаа тасралтгүй суралцахуйн хүрээнд сургалтад харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийг үр дүнтэй ашиглах арга зүйд суралцах, цахим сургалт, контент бүтээх, сургалтын нээлттэй нөөц материал болон бусад платформыг ашиглах орчин, суралцахуйн удирдлагын системийг бий болгох орчныг бүрдүүлнэ.

Боловсрол эзэмших танхимын, танхимын бус, хосолсон сургалтыг үнэлэх, дүйцүүлэх, баталгаажуулах асуудлыг тусгана.

Бүх шатны боловсролын байгууллагыг тоног төхөөрөмж, сургалтын хэрэглэгдэхүүнээр хангах, сүлжээний гадаад, дотоод дэд бүтцийг шийдвэрлэх, тэгш хамран сургах боломж нөхцөлийг бүрдүүлэх, багш бүрийг компьютержуулах, мэдээлэл харилцаа холбоо, технологид суурилсан сургалт явуулах арга зүйд сургах, багшийн үндсэн сургалтын цахим хэлбэрт шилжүүлж, багш бэлтгэх сургуулийн хөтөлбөрт цахим боловсролын агуулга түлхүү оруулах, мэдээлэл, харилцаа холбоо технологийн чиглэлээр өндөр ур чадвартай боловсон хүчний нөөцийг бий болгох шаардлагатай байна.

Боловсролын салбарын удирдлагын мэдээллийн системийг бүрэн хөгжүүлж, салбарын бодит мэдээлэлд тулгуурлан хичээл сургалтын үйл ажиллагаатай холбоотой төлөвлөлт хийх, шийдвэр гаргах, сургууль, цэцэрлэгт улсын төсвөөс олгогддог хувьсах зардал, хоолны мөнгө зэрэг зардлын гүйцэтгэлийг хянах боломжийг бүрдүүлнэ.

Боловсролын цахим мэдээллийн нэгдсэн сан, төрийн болон иргэдийн мэдээллийн аюулгүй байдлын эрх зүйн зохицуулалтыг тусгана.

Наймдугаар бүлэг.Бусад асуудлын хүрээнд:

Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага болон хуулийн төсөлтэй холбогдон зарим харилцаанд үүсэх асуудлыг зохицуулах шилжилтийн үеийн болон бусад асуудлуудыг тусгана.

Хуулийн төслийн нэрийг Боловсролын ерөнхий хууль гэж өөрчилнө.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, хүрэх үр дүн

Хуулийн төсөл батлагдсанаар дараах үр дагавар гарна:

Боловсролын зорилго, зорилт, зарчим, тогтолцоо, иргэн боловсрол эзэмших арга хэлбэр, эрх, үүрэг тодорхой болж, дэлхий нийтийн боловсролын хөгжлийн чиг хандлагад нийцсэн байна.

Боловсролын салбарын эрх зүйн шинэчлэл хийгдсэнээр ядуурлын бүх төрлийг эцэс болгох, орлогын тэгш бус байдлыг багасгаж, нийт хүн амын 80 хувь нь дундаж болон чинээлэг дундаж давхаргын ангилалд багтах, суурь болон мэргэжлийн боловсролд хамрагдалтын түвшнийг 100 хувьд хүргэж, насан туршийн суралцахуйн тогтолцоог шинэчлэх, хүний хөгжлийн үзүүлэлтээр улс орнуудын жагсаалтад эхний 70 орны нэг болох, хөгжлийн бодлогоо бүх түвшинд хэрэгжүүлэх чадвартай, авлигаас ангид, иргэдийн оролцоог хангасан, мэргэшсэн тогтвортой засаглал төлөвших үндсийг бүрдүүлэх суурь бий болно.

Хүний хөгжлийн үндсэн хэмжүүр нь хүний хөгжил байх гол зарчмыг үндэс болгон хуулийн төслийг боловсруулах ба иргэн бүр эрүүл байж, боловсрол эзэмшиж, амьжиргаандаа хүрэлцэхүйц орлоготой боломжийг бүрдүүлж, ядуурал, ажилгүйдлийг бууруулж, дундаж орлоготой өрхийн тоог нэмэгдүүлж, хүн амын амьжиргааны түвшнийг дээшлүүлэх, мэдлэгт суурилсан нийгэм, ур чадвартай, зөв хандлагатай Монгол хүнийг төлөвшүүлэх зорилгод хүрнэ.

Төрөөс боловсролын талаар үзүүлж буй зарим үйлчилгээг хуулиар олгосон эрх хэмжээний хүрээнд орон нутгийн засаг, захиргаа түүний удирдлагад шилжүүлсэн байна.

Насан туршийн суралцахуйн эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, салбар дундын мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтцийг боловсролын түвшин бүрт хэрэглэж, хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах үйл ажиллагаа хэрэгжих нөхцөл бүрдэнэ.

Боловсролын харилцаа тогтвортой хөгжих нөхцөл бүрдэн, боловсролын сургалтын байгууллагын ангилал, хэв шинж, үйл ажиллагаанд чанарын өөрчлөлт гарна.

Боловсролын салбарын удирдах ажилтны томилгоо нь шатлан дэвшсэн /мерит/, мэргэшсэн тогтолцоотой болсон байна.

Хүүхэд өөрт тулгамдсан асуудлаа бие даан шийдвэрлэж, хүндрэлийг даван туулахад мэргэжлийн сэтгэл зүйн үйлчилгээ авч, аливаа ёс суртахууны доголдол, зөрчил, гэмт хэргээс өөрийгөө хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх, зөв хандлага төлөвшил бий болно.

Сургалтын байгууллага, удирдах зөвлөл, цэцэрлэг, сургуулийн болон эцэг эх, асран хамгаалагчийн зөвлөл, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоо, хамтын ажиллагаа сайжирна.

Сургуулийн өмнөх боловсрол болон ерөнхий боловсролын сургуульд хамрагдах нас дэлхий нийтийн чиг хандлага, малчдын ахуй амьдралтай уялдуулан уян хатан зохицуулалттай болно.

Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд 5 настай хүүхдийг заавал хамруулна.

Бага, дунд боловсролын сургалтын бодлого, агуулга, үндэсний хөтөлбөр, сурах бичгийн тогтвортой байдал, ялгаатай хэрэгцээ бүхий суралцагчийн сурч боловсрох эрхийг тэгш хангах, хүүхэд хаана амьдарч байгаагаас үл хамаарч боловсролын үйлчилгээ авах адил, тэгш нөхцөл боломж бүрдэнэ.

Суралцагчдад ээлтэй сургалтын орчин бүрдүүлэх, цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн хүүхдийн "Үдийн цай" хөтөлбөрийг "Үдийн хоол" болгох, сургалтын цахим платформыг хөгжүүлж, цахим /онлайн/ сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулан, цахим контент, цахим хичээл боловсруулан бүх насны иргэдэд насан туршийн суралцахуйг дэмжих боломжийг бүрдүүлж, судалсан агуулга, хөтөлбөрөөр эзэмшсэн мэдлэг, ур чадвар, хандлагаа үнэлүүлэх, баталгаажуулах үйлчилгээг цахимжуулна.

Бүх шатны боловсролын байгууллагын сургалтын чанарыг хөндлөнгөөс үнэлэхдээ үнэлгээний шалгалтад хамрагдах бүлгийг тодорхойлон зааж, санхүүгийн нөөц, хөндлөнгийн шалгалтын хугацаа, давтамж, үр дүн тодорхой болно.

Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын статус, хэв шинж, бүтэц сайжирч, удирдах зөвлөлд ажил олгогч, мэргэжлийн холбоод, олон нийтийн байгууллагын төлөөлөл, бизнес хөрөнгө оруулагчдын төлөөллийг оруулснаар сургалт-судалгаа-үйлдвэрлэл, академик эрх чөлөө, боловсролын чанарын баталгааны тогтолцоо сайжрах болно.

Их, дээд сургуулийн засаглал, удирдлагын хараат бус, бие даасан байдал хангагдаж, ахисан түвшний сургалт, судалгаа олон улсын жишигт хүрэх нөхцөл бүрдэнэ.

Боловсрол эзэмших хэлбэр /танхимын, зайн болон цахим сургалт, нээлттэй боловсрол, насан туршийн суралцахуй/ тодорхой болж, иргэдийн насан туршдаа суралцах боломж, тэдний өмнө нь олж авсан мэдлэг, ур чадварыг хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах зохицуулалт оновчтой, тодорхой болно.

Боловсролын чанарын хөндлөнгийн үнэлгээний үр дүн, үнэлгээний санал дүгнэлт, зөвлөмж нь боловсролын бодлогод тусах арга механизм тодорхой болж боловсролын бодлогын эргэх холбоо зүй зохистой, үр дүнтэй хэрэгжинэ.

Боловсролын санхүүжилт нь боловсролын зорилго, стандартын хэрэгжилтийг хангах суурь нөхцөлийг бүрдүүлж боловсролын үйлчилгээний гүйцэтгэл, чанар, үр дүнд чиглэсэн байх бөгөөд хүн бүрд тэгш боломж бүрдүүлж, төсөв, санхүүжилт үр ашиг, үр дүн хангагдсан байна.

Иргэдийн сурах эрх баталгаажиж, сургалтын чанарт дэвшилт гарч, энэ салбар дахь төрийн бус байгууллага, ажил олгогчдын оролцоо сайжирч, дээд боловсролын сургалтын бодлого нь хөдөлмөрийн зах зээлийн хандлага, чиглэлтэй уялдсан байна.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай уялдсан байдал, уг хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал

Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуультай нийцнэ.

Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай, Бага, дунд боловсролын тухай хуулийг нэгтгэн Сургуулийн өмнөх болон суурь, ерөнхий боловсролын тухай хууль, Дээд боловсролын тухай, Дээд боловсролын санхүүжилт, суралцагчдын нийгмийн баталгааны тухай хуулийг нэгтгэн Дээд боловсролын тухай хууль болгон шинэчлэн хуулийн төслүүдийг боловсруулна.

Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Монгол Улсад судалгааны их сургуулийг үүсгэн байгуулснаар эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлын чадамжийг сайжруулж, мэдлэгт суурилсан нийгмийг манлайлах өрсөлдөх чадвар бүхий хүний нөөцийг төвлөрүүлэн, эдийн засаг, нийгмийн хөгжил, шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн тэргүүлэх чиглэлийг хөгжүүлэх, дээд боловсролын өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн тэргүүлэх чиглэлийг хөгжүүлэхэд ахиц гарч, шинэ бүтээл, үр ашигтай шинэ технологийг нэвтрүүлэх, ашиглах хөгжүүлэх ажлыг төрийн ивээлд зохион байгуулна.

Олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн эрдэмтэн, судлаачдын хүний нөөцийг бэлтгэж, судалгааны их сургуулийг хөгжүүлэхэд өндөр хөгжилтэй орнуудын их сургуулиудтай хамтран ажиллаж, шинжлэх ухааны хамтын судалгаа, инновацийн соёлыг нэвтрүүлнэ.

Судалгааны их сургуулийг үүсгэн байгуулах, бүртгүүлэх, санхүүжүүлэх, үйл ажиллагааны бие даасан байдлыг хангах эрх зүйн орчныг баталгаажуулна.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль, Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хууль болон бусад холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.